

Jaczewski, Bohdan

Dyskusja nad projektem filmoteki dziejów nauki polskiej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/2, 393-394

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

stopniu nowszych metod produkcji). Z braku miejsca nie omówimy tutaj treści referatów, wszystkie one stanowiły wstępne (mniej lub bardziej dopracowane) wersje zamierzonych polskich wystąpień na wspomnianym Międzynarodowym Sympozjum ICOHTEC-u w Jabłonie w sierpniu 1973 r. Bez wątplenia zostaną w przyszłości opublikowane. Każdy z referatów był dyskutowany oddzielnie. Obok zagadnień generalnych omawiano także problemy szczegółowe. Wielu mówców postuluowało konkretne uzupełnienia. Zwrócono m.in. uwagę na rozprzeźwienie się zdobywcy zrodzonych w jednej dziedzinie techniki, na inne jej gałęzie.

W podsumowaniu wyników konferencji, prof. I. Pietrzak-Pawłowska pokrótce przypomniała najważniejsze wnioski będące rezultatem wymiany poglądów na tematy metodologiczne. Dyskusja przyniosła już pewne ustalenia, a do ostatecznego sformułowania tez, mających stanowić punkt wyjścia do prac nad syntezą historii techniki polskiej, powołano kilkusobowy zespół roboczy w składzie: prof. E. Olszewski, prof. J. Pazdur, doc. A. Wiślicki, mgr J. Jasiuk, mgr B. Orłowski. Synteza obejmować ma historię techniki na ziemiach polskich oraz wkład Polaków do powszechnego rozwoju techniki.

W dalszej części podsumowania, prof. I. Pietrzak-Pawłowska podkreśliła, że konferencja udowodniła korzyści płynące z konfrontacji poglądów badaczy rozpatrujących te same w istocie rzeczy zjawiska w rozmaitych ich aspektach i w oparciu o różną bazę źródłową. Ta wymiana doświadczeń jest niezwykle interesująca i w konsekwencji przyczynia się do istotnego wzbogacania opracowań. Dając okazję do poszerzenia horyzontów oraz wnosząc konkretne postulaty dotyczące uzupełnień poszczególnych referatów, konferencja niewątpliwie korzystnie wpłynie na kształtowanie się ostatecznych treści polskich wystąpień na Sympozjum ICOHTEC-u.

Stwierdzając, że obrady były pożyteczne i ze wszech miar udane, należy wyrazić nadzieję, iż nawiązana ostatnio coraz ściślejsza współpraca z historykami gospodarczymi pomoże naszej historii techniki wybrnąć z impasu, w którym się dotychczas (w znacznej mierze z przyczyn obiektywnych) znajdowała.

Bolesław Orłowski

DYSKUSJA NAD PROJEKTEM FILMOTEKI DZIEJÓW NAUKI POLSKIEJ

W dniu 28 listopada 1972 r. Komitet Historii Nauki i Techniki PAN zorganizował w sali projekcyjnej Ministerstwa Kultury i Sztuki pokaz filmów i fragmentów kronik filmowych obrazujących rozwój powojennej nauki polskiej. Pokaz połączony był z dyskusją nad projektem filmoteki dziejów nauki polskiej.

Pokazano mało znany film Andrzeja Munka *Nauka bliżej życia* — poświęcony I Kongresowi Nauki Polskiej z 1951 r.; film montażowy Ludwilka Perskiego i Andrzeja Piekutowskiego *Plus ratio quam vis* z 1969 r. — obrazujący przegląd ważniejszych wydarzeń z odbudowy szkolnictwa wyższego; krótki felieton filmowy Janusza Kidawy *Piasek i kamień* z 1967 r., ukazujący wycinek pracy naszych ekip archeologicznych w Egipcie; odcinek kroniki filmowej z 1967 r. zatytułowany *Setna rocznica urodzin Marii Curie-Skłodowskiej*.

Prezentując wybrane dokumenty filmowe doc. Zbigniew Czeczot-Gawrak (z Instytutu Sztuki PAN) podkreślił, że stanowią one nie więcej niż 5% archiwaliów filmowych poświęconych nauce, które znajdują się głównie w Wytwórni Filmów Dokumentalnych w Warszawie. W archiwach tej wytwórni zgromadzone są również materiały nigdy nie wykorzystywane. Wiele cennych, lecz narażonych na zniszczenie, filmowych dokumentów naukowych posiada również Telewizja

Polska. Zdaniem doc. Czeczota-Gawraka ważnym jest zabezpieczenie i naukowe opracowanie wspomnianych materiałów w obrębie proponowanej Filmoteki Nauki Polskiej.

Uczestnicy dyskusji podkreślali, że prezentowane dokumenty filmowe posiadają przede wszystkim charakter propagandowy a nie ściśle naukowy. Kroniki filmowe przygotowywane były pod kątem potrzeb bieżącej informacji. Są więc z konieczności sumaryczne, często powierzchowne. Trudniej jest znaleźć dokumenty wyrażające ambicje pogłębione artystycznie i problemowe traktowania nauki polskiej. Wskazywano na konieczność dokładnego przejrzania filmów oświatowych, które ukazują nieraz warsztat badawczy, jak również serii biograficznej zbiorów kina Iluzjon oraz filmoteki Instytutu Pracy. W celu wyzyskania filmu jako dokumentu należy opracować zasady filmowego dokumentowania faktów z nauki polskiej.

Sprawę utworzenia Filmoteki Nauki Polskiej, której baza techniczno-organizacyjna mogłaby powstać w jednej z istniejących już placówek Polskiej Akademii Nauk (np. w Archiwum PAN czy w Ośrodku Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN) uznano za uzasadnioną i szczególnie aktualną w Roku Nauki Polskiej. Opracowanie szczegółowej ekspertyzy w sprawie Filmoteki przygotowuje odpowiedni zespół Komitetu Historii Nauki i Techniki.

Bohdan Jaczewski

Z DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU HISTORII NAUKI I TECHNIKI

SESJA NAUKOWA

W SETNĄ ROCZNICĘ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE

W dniu 14 grudnia 1972 r. odbyła się w Krakowie Sesja Naukowa poświęcona 100-leciu Akademii Umiejętności. Zorganizował ją Oddział Polskiej Akademii Nauk w Krakowie oraz Zakład Historii Nauki i Techniki PAN. Była to pierwsza z sesji specjalistycznych poświęconych działalności Akademii.

Dwa dni przedtem — 12 grudnia — obradowało, także w Krakowie, w Teatrze Wielkim Zgromadzenie Ogólne PAN, inauguracyjne w ramach Polskiej Akademii Nauk uroczystości Roku Kopernikowskiego oraz 100-lecia Akademii Umiejętności. Na zebraniu tym, prowadzonym przez prezesa PAN prof. Włodzimierza Trzebiatowskiego, referat dotyczący powstania i dziejów Akademii Umiejętności wygłosił sekretarz Oddziału PAN w Krakowie prof. Jerzy Litwiniszyn. Referaty poświęcone Kopernikowi przygotowali prof. Wilhelmina Iwanowska oraz prof. Eugeniusz Rybka.

Sesja specjalistyczna (zorganizowana przez krakowski Oddział PAN i Zakład Historii Nauki i Techniki) nawiązywała więc bezpośrednio do uroczystości ją poprzedzających i poświęcona była znaczeniu Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Umiejętności dla rozwoju nauk ścisłych, przyrodniczych i medycznych (Sesja oceniająca dorobek Akademii w zakresie nauk humanistycznych zorganizowana została w Krakowie w maju 1973 r.).

Podzielono ją na: I. Sesję ogólną; II. Sesję nauk medycznych; III. Sesję nauk ścisłych; IV. Sesję nauk przyrodniczych i nauk o Ziemi. Sesję ogólną otworzył wiceprezes PAN i przewodniczący Oddziału PAN w Krakowie prof. Marian Mięśowicz. Następnie zebranych powitał kierownik Zakładu Historii Nauki i Tech-